

sensació de la carn retorcida; hi ha encara altres variants romàniques, amb alteració per influència de mots semblants (en port. *veliscar*, i cast. *pellizcar*, la de VELLICARE 'pessigar'), o per variació de l'arrel expressiva (cast. *pizcar*, basc *pitska*, fr. *pincer* etc.). □⁵ 1.ª doc.: S. XIII, *RMa*.

Una glossa catalana al *Vocabulista Latino-Arabicus* de *RMa*. explica amb el verb català *pecigar* l'àr. *qaras* (p. 227), que també significa «devenir aigre» (i per això *RMa*. el posa com a traducció del ll. *acescere*), però d'altra banda té el sentit dels fr. «piquer» o «pincer».¹

En la jornada de les Vespres Sicilianes (1282): «ha una església que és ves lo pont de l'Almirall, e en les festes ---, a perdonança, --- les dones de Palerm hi van totes ---, e ls sarjants franceses exiren de fora, e trobaren aquelles ---; e per ço que a les dones poguessen metre la man on se volguessen en llur persona, cercaren los jóvens homes si portaven armes, e --- dixeren que a les dones les havien comanades, e escorcollaren les dones; e, per les màneges,² ells los metien la mà, e les *pecigaven*, e metien-los les mans a les mamelles axí mateix; axí que los jóvens qui anaven ab les dones --- cridaren: —Muiren --- *muiren li francesqui!* --- e tots quants francesos se atrobaren en Palerm, tots moriren», Muntaner (§ 43, Casac. I, 95A).

Sovint, en efecte, es tracta de fets de la vida sexual de dones i homes, com en un document que hom ha datat, a Balaguer, dels anys 1313-37 (*BABL* XII, 523), on *peçigar* es relaciona amb una «nòvia», i no sé si és el mateix que el que MiretS. data de 1311 (*Sempre han tingut bec* ---, 49), o un de semblant: car aquí es tracta de «*pessigar* lo dit Jacme»; i en l'indecent *Libre de Fra Bernat*, de Fc. de la Via (princ. S. xv): «puy, ab fals enginy e leu, / anà tirar, / la roba, e fort *pecigar*, / a Fra Bernat» (*DAG.*).

És doncs un verb documentat en català, copiosament i en la forma constant *pecigar*, ja des dels orígens de la llengua escrita. I hi estan d'acord també els lèxics, des dels més antics: el *Dicc. de Rims* de Jacme Marc, posa el present *peciga* al mig d'una llista d'una quinzena de verbs, entremig de *des(l)liga* i *destriga* (i una altra desena de mots com *amiga*, § 250); Busa-N. (1507), i altres versions del Nebrissa, posen *pecigar* traduïnt *vellere*, *vellicare*, i el substantiu *pecic* «velligatus» (E-II-5.35).

Car el substantiu postverbal també apareix aviat. Bé sembla segura la interpretació que dona Riera i Sans a un dels epitalamis o cants de nuviatge judeocatalans (*Epitalamis* II, 13c, p. 314): els auguren «a la nit quant amdui jaureu, / janglant, rient, quaix qui no-u veu, / d'alguns *pecics* d'amor n'haureu», conclouent amb un vers en hebreu que Riera tradueix com 'són lleials les macadures de qui estima'.³ I potser no és merament curiós que una altra documentació primerenca sigui també jueva: «*pecic* o coqueta de pa de la pasta levada, lançada en lo foc per los juheus o juhies, com pastaven, a vilipendi del nostre sacrifici», JnEsteve (1472), *Li. Eleg.* o-7-3; o sigui com una espècie de simbòlic escarni de l'hòstia sagrada: imaginem que el

mot s'usaria en processos d'acusació de judaisme relapse. Això no era tot, és clar, que ja hem vist la cita de Busa; i ja l'usà, parlant d'actes cruels, Bernat Metge: «Temps fon - que tots aquells qui són / grans mestres eren mos amics, / mas ara-m giten grans *pecics* / can me vesen jaser al baix» (*Fortuna e P.*, *NCL.* X, 73.10; Riq., 50.444). «Assenyalar lo pa --- assenyalar-lo ab una polsada --- assenyalar-lo ab un *pecic*: notare vulsim, vellicatim; lo *senyal*: signum, symbolum», OPou (*TbPu.*, 219).

Verb i substantiu segueixen essent d'ús general, i sense variants, fins als extrems de la llengua: eiv. *pesigà*: *pellizcar* (PzCabr.); val.: «el raïm --- van a *pecigar-lo* als seps», MGadea (*T. del Xè* III, 67); i àdhuc a l'Alguer i tot, on ens assenyalen *pisigà* en l'acc. de 'picar (el sol)' (Kuen, *AORBB* v, 182). Del substantiu hi ha algunes aplicacions especials més curioses que d'altres.

El *pa de pessic*, espècie de bescuit o tortada fina, ja figura en el Baró de Maldà: «*melindros* en assafates i, després, amb les assafates de *pa de pessic* o bescuts d'ou, ensiamades, rosques, tortells, coques» (*Coll. B. V.*, 211): són famosos els de Bna., Maresme, Arbúcies etc.; mentre que algú assegura (1975) que això no és valencià sinó *bescuit* (però és clar que no és el mateix, i les dues coses conviuen). Altrament, la idea bàsica d'això és general: ja va per aquest camí l'ús jueu valencià que hem vist en JnEsteve; *uns pessics de dacs*, EValor (*Rom.* II, 5), un *pessic de terra* quasi el mateix que «figotada» (*Canyissaes*, 92), i al mateix es pot referir el nom de *Carré 'l Pessic* que és un dels de la vila d'Ibí.⁴ En fi *pessic* és el nom d'un crustaci marí, espècie de cranc, a gran part del Princ. (a Pineda mateix, 1966; *DAG.*), que coincideix amb el *pic*, que designa això mateix més cap a Barcelona, i no és estrany al cast. *pico* (que recordo de la costa xilena, Valparaíso).

Fora del domini català, hi ha formes verbals romàniques, amb una gran extensió dins la Romània, i que en part són iguals del tot, en part ben poc diferents, i d'altres ja més distintes, però que encara hi presenten marcat paral·lisme. En llengua d'oc, quasi igual, fora d'una lleu diferència en la vocal, que en lloc de la palatal pura i és la labio-palatal *ü*: *peussugar* ja ve dels trobadors: Gavaldà, que era del centre, segurament de la Lozère, fi S. XII (*Rom.* xxxiv, 529, en present rimant en *-uga*).

Avui hi ha allí *pecigà* en el Carcí i Bearn (Lescale, Palay), si bé més extensament *peussugà*, *espeussugà*, *-ucà*: a part de Gascunya, Roergue, Baix Llgd. central i oriental, i Provença (Palay, Vayssier, Pastre, Mâzuc, Sauvages, *TdF*) i usat pel mateix Mistral, no sols com a verb sinó també el substantiu *peussu(c)* 'grapadet de terra': «toùti --- avien aquí si mausoulèu --- o soun *peussù* de terro santo», «l'ange Grabié s'embrunigué: —*Pessù* de poussou! —ié diguè» (trad. pel mateix Mistral «ou leur pincée de terre sainte», «pincée de poussière», *Nerto* v, 392; VI, 386). Aqueixa variant en *-u* pot mirar-se com a conseqüència de la creació expressiva, o bé com a provocada per la influència de verbs